

діяльність будуть надані 1600 підприємствам. Третина сільського населення виграє від покращення інфраструктури. Підтримка буде надана 60 місцевим групам дій у рамках ЛПДЕР для впровадження стратегій місцевого розвитку, які охоплюють 23% сільського населення. 1,64% сільського населення виграють від покращеного доступу до ІКТ (інфраструктура ширококутового доступу нового покоління) [3].

Література:

1. Financing of the CAP. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/106/financing-of-the-cap>
2. Common agricultural policy funds. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en#eagf
3. Rural development programme. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development/country/bulgaria_en
4. Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj>

Петренко О.П.,

*к.е.н., доцент кафедри
економічної теорії і економіки підприємства
Одеський державний аграрний університет*

м. Одеса, Україна

Домаскіна О. О.,

*здобувачка 3 курсу факультету економіки та управління
спеціальності 051 «Економіка»*

м. Одеса, Україна

АГРОПРОДОВОЛЬЧИЙ КОМПЛЕКС У ЕКСПОРТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сільське господарство - це найважливіша галузь господарського комплексу України. На території України знаходиться близько 32 мільйонів гектарів чорнозему, що становить третину орних земель усієї Європи. Виробляючи 90-100 мільйонів тон зернових культур щорічно, при цьому країна є третім найбільшим експортером зерна у світі експорт становить 50-60 мільйонів тонн.

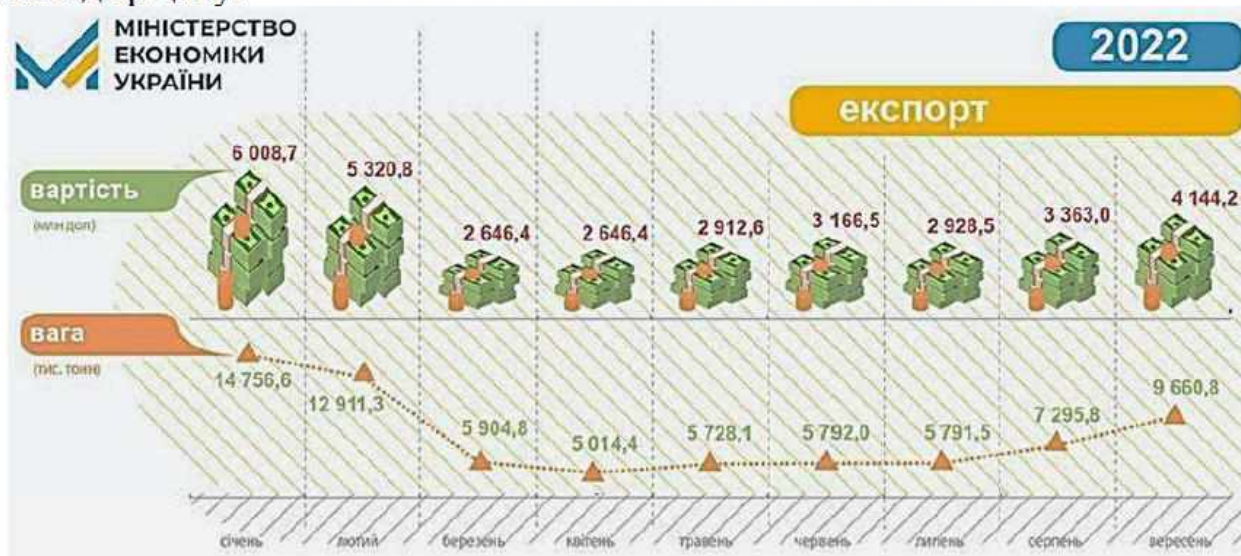
24 лютого 2022 року після повномасштабного вторгнення Росії було запроваджено військовий стан, який призвів до паузи всіх підприємств. Змінив всі плани, а особливо роботу агробізнесу. За майбутнє країни ЗСУ борються на полі бою, а аграрії — у полях [1]. Постало велике питання що робити з експортом агропродукції, адже порти заблоковані, залізничний транспорт не

стабільний. Ця війна створила глобальний ризик голоду, адже Україна - це житниця 400млн. людей.

На початку війни всі порти були заблоковані і у аграріїв залишилося лише одне рішення – експорт залізницею по 20тис. тонн на добу. Країна масштабно вивозе хліб через кордони замість моря суходоли через Закарпатську митницю до країн Євросоюзу з початку війни вивезено майже 900 тис. тон різних культур зерна. Експортують через залізниці та вантажівками через пункти пропуску в Румунії, Словаччині та інші. На кордонах сусідніх держав діє спрощений механізм оформлення наших вантажів. Це спричиняло немало складнощів, адже в багатьох фермерів залишився врожай у сховищах з минулого року. За оцінками консалтингової компанії Varva Invest, у сховищах на продаж залишається близько 25 млн тонн пшениці та кукурудзи. Якщо припустити, що ці обсяги вціліли, то залізницею їх можна вивезти за три роки [2]. Ще однією проблемою став соняшник. Термін його зберігання менший ніж у пшениці та кукурудзи і продати його ні в сирому ні в переробленому вигляді майже не можливо. Складність продажу в сирому вигляді проявляється у відсутності на Європейському ринку переробних потужностей для такої кількості соняшнику. Складність продажу в переробленому вигляді проявляється у відсутності експортних потужностей для перевалки олії.

З часом порти почали працювати і Україна почала інтенсивний вивіз ресурсів. За перші чотири місяці війни з України було вивезено через морські порти приблизно 5.2 млн. тон сільськогосподарської продукції, це лише маленький відсоток зернових, до 24-го лютого наша країна експортувала 4-5 млн. тон зернових щомісяця. Такі дані було оприлюднено 6 липня комітетом аграрної та земельної політики Верховної Ради. З кожним місяцем потужність експорту нарощувалася і вже в серпні місяці рівень експорту України з країнами ЄС досяг довоєнного рівня, але в цілому рівень експорту зменшився в два рази порівнюючи з довоєнними показниками. "Якщо в січні-лютому Україна експортувала щомісяця на рівні \$6 млрд і більше, то зараз ми виходимо на рівень \$3,4 млрд — приблизно такий буде результат по вересню", — зазначив заступник міністра. "Торгівля між Україною та Європейським Союзом фактично відновилася. У серпні експорт в ЄС склав 90% рівня експорту, зафіксованого в серпні 2021 року", - Тарас Качка. Експорт до Європи за результатами 1-3 кварталів навіть виріс в порівнянні з довоєнними відповідними показниками. Все це досягалося спільними кроками країн ЄС та Кабміном. 24 травня 2022 року Рада Європейського союзу ухвалила постанову, яка дозволила тимчасову лібералізацію торгівлі та інші торговельні поступки щодо деяких українських товарів. Це означає, що протягом одного року ввізне мито на весь український експорт до Європейського Союзу не буде сплачуватися. Завдяки цим заходам ЄС зможе суттєво підтримати економіку України. 21 серпня 2022 року Голова Представництва Європейського Союзу в Україні Матті Маасікас заявив, що ЄС може збільшити термін скасування ввізного мита на весь український експорт. Вже с 1 жовтня для України запроваджений «митний безвіз» [3]. Це ще один крок до порятунку українського агропродовольчого комплексу.

Як результат у порівнянні з серпнем цього року експорт у грошовому еквіваленті виріс більше ніж на 23%. Обсяг експорту продукції українськими підприємствами на вересень місяць склав 4 млрд 144 млн доларів коли той же показник в серпні місяці складав 3 млрд 363 млн доларів. Це найкращий результат з лютого 2022. Виріс також кількісний об'єм українського експорту на 32% у вересні порівняно з серпнем. Обсяг експортованої продукції за кордон на серпень місяць складав 7,29 млн тонн, а у вересні 9,66 млн тонн. Завдяки цьому у вересні покращився показник сальдо торгового балансу – обсяг імпорту минулого місяця перевищував обсяг експорту всього на 354 млн доларів, тоді як в серпні від'ємне сальдо торгового балансу складало 1 млрд 53 млн доларів. «Зараз ми спостерігаємо висхідну динаміку експорту української продукції. Якщо в липні обсяги експорту склали 5,79 млн тон, в серпні - 7,29 млн тон, то у вересні маємо 9,66 млн тон. Найголовніший успіх – це скорочення торгового дефіциту.

Рис. 1. Співвідношення вартості і ваги експорту агропродукції в 2022

р.

Джерело: [4].

Сальдо торгівлі товарами на жаль поки ще негативне, але при цьому від'ємний показник в порівнянні з серпнем скоротився в три рази. Будемо сподіватись, що завдяки діям уряду щодо стимулювання українського експорту, показники торгового балансу і надалі будуть покращуватись», - наголосила Перший віцепрем'єр-міністр України - Міністр економіки Юлія Свириденко [4].

Література:

1. LATIFUNDIST.COM. Суворий експорт 2022: як під час війни продати українське зерно та запобігти продовольчій катастрофі у світі? URL: <https://latifundist.com/spetsproekt/969-suvorij-eksport-2022-yak-pid-chas-vijni-prodati-ukrayinske-zerno-ta-zapobigti-prodovolchij-katastrofi-u-sviti> (дата звернення 08.11.2022)

2. ЕКОНОМІЧНА ПРАВДА. А що в нас з експортом та імпортом? Як Україна торгує в умовах війни. URL:

<https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/25/684674/> (дата звернення 08.11.2022)

3. УНІАН. У Мінекономіки розповіли, що відбувається з експортом під час війни. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/u-minekonomiki-rozprovili-shcho-vidbuvayetsya-z-eksportom-pid-chas-viyni-11994930.html> (дата звернення 08.11.2022)

4. Міністерство економіки України. УКРАЇНСЬКИЙ ЕКСПОРТ У ВЕРЕСНІ ВИРІС ДО РЕКОРДНОГО ЗНАЧЕННЯ З ПОЧАТКУ ВІЙНИ (ІНФОГРАФІКА). URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=5500f9a2-2c71-4daa-82817d68eb6c6b22&title=UkrainskiiEksportUVeresniVirisDoRekordnogoZnachenniaZPochatkuViini> (дата звернення 08.11.2022)

Козак О.А.,

*д.е.н., старший науковий співробітник,
головний науковий співробітник відділу економіки
аграрного виробництва та міжнародної інтеграції,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»,
м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ МОЛОКА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ*

За обсягами виробництва молока Європейський Союз посідає друге місце у світі з показником – 157,6 млн тонн у 2021 р., поступаючись лише Індії–236,8 млн тонн [1, с. 77, 122]. Крім того, ЄС разом із Океанією являються найбільшими експортерами молочних продуктів. Протягом тривалого періоду (30 років) виробництво молока в ЄС стримувалося квотою, яка була застосована з метою уникнення перевиробництва та відповідно для захисту фермерів від нестабільності цін на молоко. У 2015 р. молочні квоти згідно плану було скасовано, а виробництво молока зросло від 148,7 млн тонн до 157,6 млн тонн, або на 6%. Занепокоєння напередодні скасування молочних квот не виправдалися, а європейські фермери швидко адаптувалися до нових умов, повною мірою реагуючи на ринкові сили [2]. Періодично світовий молочний сектор зазнавав впливу різних прямих та непрямих факторів (наприклад, глобальна фінансова криза у 2007-2008 рр., російське продовольче ембарго для країн ЄС у 2014 р., пандемія COVID-19 у 2020-2021 рр.). Проте, не дивлячись на відчутні наслідки таких викликів для ЄС, пропозиція молока залишалася стабільно високою, дозволяючи задовольняти власний попит та експортувати значні обсяги молочних продуктів за межі ЄС. Закупівельні ціни на молоко в ЄС формуються під впливом балансу між попитом та пропозицією і характеризувалися циклічністю та сезонністю (зменшенням цін у літній період). Починаючи із жовтня 2021 р., світова закупівельна ціна на молоко почала